

Lluís Soler i Fonrodona, com a membre de la *Union des Historiens du Cirque*, va investigar aspectes diversos del món del circ relacionats amb la família Frediani. En l'article que segueix, a més d'incidir novament en el tema, parla també del món de l'espectacle a Mataró.

ESPECTACLE, CIRC I VARIETATS A MATARÓ

Cal advertir al lector que aquest no és pas un treball d'investigació, ni tan sols un estudi documentat sobre el tema. Es tracta senzillament d'una recopilació de records i de fets emmarcats en l'activitat de l'espectacle —teatre, circ, varietats, etc.—, amb la intenció de suggerir l'inici d'un estudi seriós del tema, certament oblidat o marginat per estudiosos i investigadors.

Un treball d'aquest tipus podria començar amb les festes dels Joglars que es celebraven a Mataró al segle XV, que cita Colomer en un estudi històric, i que l'autor intentà de ressuscitar en certa manera durant els anys cinquanta, amb el recolzament de l'agrupació sindical *Educación y Descanso*, però que van quedar solament amb la sortida de les morratxes, protagonitzada per grups de jovenetes, habillades amb vestits típics, que visitaven les autoritats del moment, portant cada una d'elles una morratxa amb perfum que s'abocava a les mans dels visitants en senyal o com a símbol de pleitesia.

En els temps que Mataró era un poble d'escassa demografia, no crec pas que els seus habitants gaudissin de gaire espectacles, a part dels *saltimbanquis* que de forma esporàdica hi passarien. A més de presentar exercicis gimnàstics i exhibicions d'habilitat i força, exhibirien com a atracció algun animal, més o menys domèstic —gos, cabra, mono, ós...—, presentarien jocs de màgia i potser també algun foc d'artifici, que sabien preparar en els temps que la pirotècnia no estava comercialitzada. En el

seu llibre *El Maresme, de Dosrius estant*, l'Esteve Albert i Corp descriu com el va colpir un grup de *titirifers* ambulants, cosa que comenta en l'apartat *Attention a le Papillon*.

És de suposar que els únics espectacles mataronins devien ser els que durant les fires i la festa major es feien al carrer, titelles, nans i gegants, i poca cosa més. No obstant, també recordo d'haver sentit a parlar als meus pares de les representacions al carrer del *Ball d'En Serrallonga*, del qual seria molt interessant de recuperar el text, ara solament guardat en la memòria d'alguna persona ja gran i que recorda aquelles *representacions*, que feien grups d'afecionats, crec que majoritàriament pescadors. *Serrallonga Déu vós guard. Qui sou vós, que no us conec?. Sóc un pobre estudiant que vinc de la Vall d'Aran...* Penso que aquestes representacions es varen interrompre i desaparèixer definitivament durant l'any de la galerna, que devia ser el 1920, any que un fort temporal va causar estralls a la nostra costa i diverses víctimes mortals entre la gent de mar.

La família Frediani, oriünda de la Toscana, i els artistes del circ familiar del seu nom, acròbates a terra i amb números a cavall, entre els quals cal destacar la columna de tres homes sobre un cavall al galop, actuant primer sota la carpa aixecada a la plaça de Cuba i, més tard, al *Teatro Bosque* regentat pel Sr. Pruna, sens dubte varen marcar una època a Mataró. El cap de la família era Willy Frediani casat amb Celina Bugny de Bray, de noble família francesa,

Els Frediani (1930?)

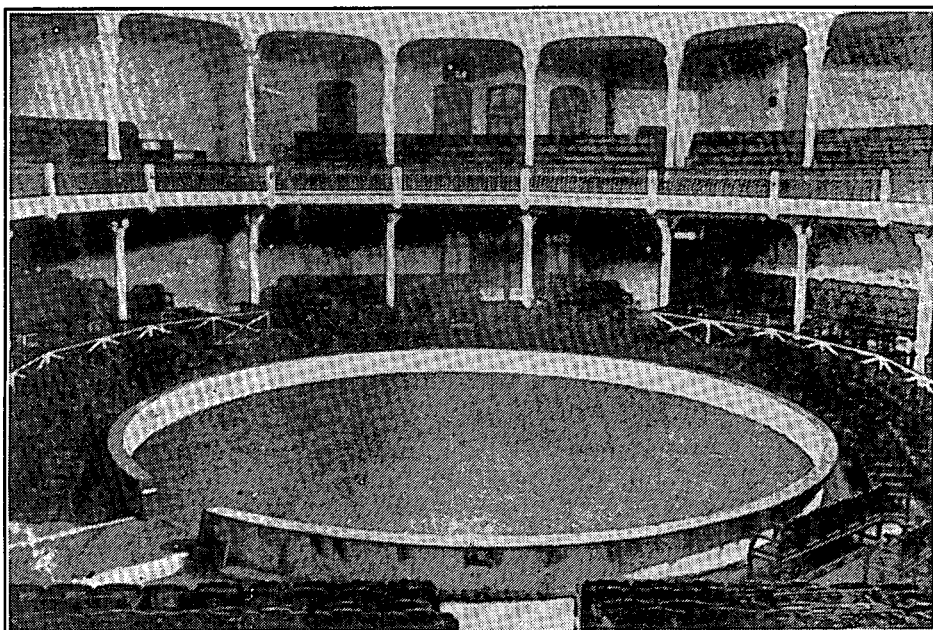
tard, al seu gimnàs va formar atletes destacables, entre els quals cal esmentar Pepita Sánchez i els germans Soriano, que varen fer alguna temporada de circ com a professionals. Per altra part, el grup de gimnastes dels *Lluïsos* va recollir molts èxits en festivals o espectacles benèfics, però cal fer constar que tots els seus components eren simplement afeccionats, com anys abans també ho havia fet l'anomenat *Trio Parusi*, del qual vaig tenir l'oportunitat de veure unes escenes filmades pel Sr. Julio Olmedo, *llimpiabotes*, entusiasta de la fotografia i del cinema.

emparentada amb el pintor Toulouse Lautrec, a qui serví de model en repetides ocasions. Un germà de Willy va gaudir de fama com a pallaso amb el nom de *Beby*; utilitzava en l'ofici els seus coneixements d'acrobàcia, que aplicava en les seves *entrades*. Sis germans completaven la família Frediani: Sizine, Umberto, Sacha, Amerigo, Regina —*ecuyère* de singular bellesa i particular elegància— i Francisco, familiarment conegut per *Manolo* i *Ratón* entre els amics—. Francisco escollí com a residència Mataró, on varen casar-se les seves tres filles i on va morir la seva mare centenària i, més tard, ell mateix.

La seva estada a Mataró va tenir gran influència en la formació de gimnastes. Va fundar i donar un gran impuls, sempre desinteressadament, al *Grup Gimnàstic Lluïsos* i, més

Seria molt interessant de recuperar aquesta pel·lícula.

La *Union des Historiens du Cirque* la formaven estudiosos del circ d'unes vint nacions. La *quota* era l'estudi anual que cada membre havia de trametre als altres, cosa que representava que cada soci rebia anualment un centenar d'estudis inèdits

El Teatre Clavé, transformat en pista de circ.

"Trio Frediani"

Mercedes Guerra, Vicenç Badia, Nani Frediani.

La gent, popularment, dels espectacles de varietats en deien *cameta*. Així s'anava a veure *cameta* a l'Ateneu o al Bosque. Després d'acabada la guerra civil s'exercia una forta censura moral en aquest tipus d'espectacle.

En cremar-se el Monumental —allà per l'any 1945— l'incendi provocà un important impacte. Hom recorda un vers, fruit de la inspiració d'un poeta anònim, titulat *El Bosque en Llamas*, que parodiava la novel·la de James Oliver Corwood. Un fragment deia així:

... ja no tornarem a deshora,
per lo menos de moment,
d'admirar la Trudi Bora
o de veure de la vora
la Pepita Benavent...

No ca dir que tant la Trudi Bora com la Pepita Benavent eren dues artistes de varietats molt populars, que havien actuat moltes vegades en aquell teatre.

altament interessants, escrits en castellà, anglès, francès o alemany. Els representants a Espanya eren Jaime de Armiñán i Sebastià Gasch, qui em va convèncer per formar part de la *U.H.C.* Dos dels treballs que hi vaig presentar fan referència als Frediani vinculats amb Mataró. Es tracta de dos fascicles, dels quals vaig lliurar còpia a la Biblioteca de la Caixa Laietana. Es titulen *Charivari circense*, article sobre Beby poc després de la seva mort, i *Apuntes para una biografia de Willy Frediani*.

També recordo haver presenciat —durant els anys quaranta— unes interessants sessions de màgia a càrrec de l'escolapi pare Wenceslao Ciuró al Foment Mataroní, i les actuacions d'un grup musical a l'estil de *trío* mexicà, de nom *Los manitos*, que animava les vetllades als clients del Canaletes, a la Riera, cantonada Muralla Sant Llorenç. Encara que abans, i més amunt, al Cafè Careta, periòdicament s'havien presentat ballarines i cantants o varietats.

Però a part d'alguns espectacles a l'antic Euterpe o a *La Constància*, més tard Teatre Clavé, els locals més particularment dedicats a espectacles de varietats eren el Bosque, avui Monumental, i l'Ateneu, després Teatre Borràs. Sobre el *Bosque*, l'historiador i periodista Sr. Enrich i Regàs publicà un estudi molt interessant i documentat.

A vegades aquestes actuacions eren amenitzades per orquestres de Mataró, algunes amb singular renom com *Els Verds* o *Els Titans*. En la primera tocaven músics força acreditats com Casanovas, Tutó, Carbó, Soler, etc.; aquests tres últims, components del quartet de corda Tutó de música clàssica.

No estaria pas de més esmentar l'Enric Badia, virtuós en diversos instruments, que treballà un temps de pallejo musical al desaparegut *Circo Price* de Barcelona, que ocupava un solar de la ronda de Sant Antoni, avui plaça de Folch i Torres.

Potser també tindrien cabuda dintre d'aquest estudi les actuacions en l'auditori del Parc Municipal o a la Plaça de Toros provisional, les sessions còmico-musicals protagonitzades per la banda *El Empastre* i molts d'altres cirks no citats, com podria ésser el *Circo Amar* que quedà plantat a Mataró, en concret a la plaça Fivaller, per problemes econòmics i fallida de l'empresa. D'aquest circ, sembla que va sortir l'óssa *Júlia*, que uns mataronins regalaren a l'Ajuntament i que va col·locar al Parc. Com igualment podríem esmentar l'enlairament en globus d'un argonauta, als anys trenta, des del camp de futbol de l'Iluro.

Lluís Soler i Fonrodona